

RAPPORT FRA FORPROSJEKT OM VERTSKOMMUNE-SAMARBEID FOR BIBLIOTEKSEKTOREN I BERG, TORSKEN, TRANØY OG LENVIK.

Innledning

Lenvik folkebibliotek ble høsten 2008 tildelt midler til forprosjekt om utredning av vertskommunesamarbeid mellom bibliotekene i Berg, Torsken, Tranøy og Lenvik kommuner. Bibliotekene har hatt et faglig samarbeid i en årrekke, gjennom Regionalt biblioteksamarbeid i Midt-Troms. På grunn av store utviklingsbehov og vanskeligheter med å få tilsatt bibliotekfaglig personale i Berg, Torsken og Tranøy, ønsket kommunene å få utredet et organisatorisk biblioteksamarbeid etter vertskommunemodellen. Utredninga skulle vise om felles biblioteksjef og samarbeid om tjenester og funksjoner kan styrke befolkningens bibliotektilbud og bedre integrere bibliotekressursene i kommunenes strategi for befolkningsutvikling, læring og kultur. Prosjektgruppa tilrår at et vertskommunesamarbeid iverksettes i en prosjektperiode på to år. I tråd med utlysningsteksten har utredningsarbeidet munnet ut i et forslag til bibliotekplan for de fire kommunene.

Vertskommunesamarbeid

Grunnlaget for vertskommunesamarbeidet ligger i Kommunelovens nye paragraf 28 om vertskommunesamarbeid (§ 28a. *Overføring av myndighet til vertskommune*). Det er viktig å merke seg at til tross for et slikt organisatorisk samarbeid beholder deltakerkommunene det formelle ansvaret for bibliotektilbudet som en lovpålagt kommunal oppgave. Kommunen står fortsatt i et politisk ansvarsforhold overfor innbyggerne sine og hver kommune skal like fullt ha et fysisk bibliotek innenfor sine kommunegrenser. Bakgrunnen for at ABM-utvikling ønsket utredninger om dette, er sammenfallende med våre behov i ytre Midt-Troms. Det handler om tilgang på særlig kompetanse, bedre kvalitet på tjenestene og ønsket om en rasjonaliseringsgevinst – ikke for å gjøre bibliotektilbudet billigere, men for å få mer ut av hver krone.

Kommunenes bibliotekstruktur

Berg: To kombinasjonsbibliotek (Skaland og Senjahopen)

Torsken: To kombinasjonsbibliotek (Gryllefjord og Medby)

Tranøy: Et kombinasjonsbibliotek (Stonglandseidet) og et skolebibliotek i Vangsvik.

Lenvik: To kombinasjonsbibliotek (Rossfjord og Gibostad) pluss hovedbibliotek i Kulturhuset på Finnsnes.

Oversikten viser at alle fire kommunene har satset på kombinasjonsbibliotek, dvs. integrerte folke- og skolebibliotek. Denne strukturen gjør det mulig å fokusere fullt ut på kombinasjonsbibliotek og på forholdet mellom de små kombinasjonsbibliotekene og hovedbiblioteket.

Organisering av utredningsarbeidet

Høsten og vinteren 2008-09 har det vært gjennomført møter, først med den enkelte kommune, siden et møte der alle kommunene var invitert. Følgende deltok:

Berg: Oppvekstkonsulent Sverre Abel, rektor ved Skaland skole Kjell Jensen, skolebibliotekar og lærer ved Skaland skole Jens Heiberg

Tranøy: Rådmann Alf Rørbakk, kommunalsjef Eigil Andreassen, rektor ved Stonglandet skole Trond Eidissen og rektor ved Vikstranda skole Ulf Fredriksen.

Lenvik: Biblioteksjef og leder av vertskommuneprosjektet Kristin Strand Iden

Pedagogisk Senter Midt-Troms: Prosjektleder Grethe Semmingsen.

Troms fylkesbibliotek: Rådgiver Aud Tåga.

På dette møtet ble sammensetning av prosjektgruppa, som har vært prosjektets arbeidsgruppe, drøftet. Det var enighet om at skolene ved rektorer eller skolebibliotekarere måtte være godt representerte og at administrativt nivå og Pedagogisk Senter Midt-Troms også måtte delta. Kommunene og Pedagogisk Senter ble kontaktet og bedt om å utnevne representanter til prosjektgruppa.

Prosjektgruppa

Berg kommune: Rektor ved Skaland oppvekstsenter Kjell Jensen og skolebibliotekar og lærer ved Senjahopen skole Berit Nymo.

Torsken kommune: Rektor ved Medby oppvekstsenter Arnulf Andersen

Tranøy kommune: Kommunalsjef Eigil Andreassen

Lenvik kommune: Biblioteksjef og leder av utredningsarbeidet Kristin Strand Iden og skolebibliotekar og lærer ved Rossfjord skole Arne Johansen

Regionalt biblioteksamarbeid i Midt-Troms: Leder/koordinator Annie Heitmann, som for øvrig også er bibliotekar med pedagogisk kompetanse ved Lenvik folkebibliotek

Pedagogisk Senter Midt-Troms: Prosjektleder Grethe Semmingsen/daglig leder Roger Bendiksen

Troms fylkesbibliotek: Rådgiver Aud Tåga.

Prosjektgruppa har avholdt tre møter. ABM-utvikling var representert ved seniorrådgiver Grete Bergh på gruppas siste møte, i mai.

Referansegruppa

I tråd med prosjektsøknaden har representanter fra brukerne, kommunenes politiske og administrative nivå, rektorer, barnehage- og bibliotekansatte, representant fra Pedagogisk Senter Midt-Troms, leder/koordinator for Det regionale biblioteksamarbeidet i Midt-Troms, samt fylkesbiblioteksjef Birgit Larsen, Troms fylkesbibliotek og undertegnede utgjort prosjektets referansegruppe. Referansegruppa har hatt ett møte, det såkalte stormøtet i april.

Brukerinnflytelse

Brukerinnflytelsen er sikra ved to spørreundersøkelser. Den ene med siktepunkt å kartlegge skolenes bibliotekbehov, slik skoleledelsen og lærerne vurderte det. Den andre undersøkelsen var en nettbasert QuestBack-undersøkelse som retta seg mot elevene i 5. til 10.klasse og deres bruk og behov for bibliotektenester.

Målsetting

Utredningsarbeidet skulle drøfte om vertskommunemodellen ville styrke innbyggernes bibliotektilbud. Man tok sikte på å utvikle en god og realistisk modell for et distriktsvennlig samarbeid som innbyggerne i alle kommuner vinner på, nedfelt i en mest mulig ferdig bibliotekplan for de involverte kommunene.

Målet for bibliotektenesten ble formulert som følger: Utvikle kombinasjonsbibliotekene til gode læringsarenaer for barn, unge og voksne. Styrke bibliotekene som kulturarenaer i samspill med Den Kulturelle Skolesekken og lokalsamfunnet.

Hovedpunkter i utredningsarbeidet

Positive til vertskommunesamarbeid:

Prosjektgruppa går som nevnt inn for at et vertskommunesamarbeid iverksettes i en prosjektperiode. Felles biblioteksjef sikrer bibliotekfaglig ledelse og tilgang til vertskommunebibliotekets samla kompetanse. Det faglige nettverket blir tettere og arbeidet med kompetanseutvikling i personalgruppa mer systematisk enn i dag med kun et faglig samarbeid mellom kommunene. Ansatte i senjakommunene vil også slippe å bruke dyrebar tid på møtevirksomhet i det regionale biblioteksamarbeidet og andre fora, siden biblioteksjefen eller andre i vertskommunebiblioteket vil representere dem. Utfordringa for kommunene knyttet til felles biblioteksjef ligger i å gi slipp på ei biblioteksjefstilling og ikke ha den daglige omgangen med biblioteksjefen. Det er i tillegg store avstander i regionen og varierende vei- og føreforhold. Prosjektgruppa går til tross for dette inn for felles bibliotekfaglig ledelse. Biblioteksjefstillingene i deltakerkommunene er små. Det har i lang tid ikke vært mulig å tilrekke seg bibliotekfaglig kompetanse og bibliotekmiljøet er svakt og sårbart. Felles ledelse med tilgang til Lenvik folkebiblioteks samla kompetanse og nettverk for de ansatte vil helt klart styrke bibliotektilbudet i distriktet.

Valg av modell:

Prosjektgruppa og referansegruppa har drøfta valget mellom de to ulike modellene innenfor vertskommunesamarbeidet: Administrativt samarbeid eller Samarbeid med folkevalgt nemnd. Kommunelovens paragraf om vertskommunesamarbeid er relativ ny, og det er lite erfaring å hente fra andre når det gjelder de to ulike modellene. Prosjektgruppa har landet på å prøve ut et administrativt samarbeid med den begrunnelsen at denne varianten ser ut til å være minst byråkratisk. Valget skal evalueres i løpet av prosjektperioden.

Tjenester og funksjoner:

Bibliotekstjenestene differensieres mellom kombinasjonsbibliotekene og vertskommunebiblioteket på Finnsnes. Funksjoner samordnes for å kvalitetssikre tjenestene og hente ut rasjonaliseringsgevinst. De lokale tilbud skal konsentrere seg om tjenester til barn og unge i barnehage- og grunnskolealder, samt tjenester og tilrettelegging for voksne under utdanning. Et lite, men oppdatert tilbud av bøker og andre medier til voksne skal også være tilgjengelig lokalt. Det lokale biblioteket skal stå like sterkt som læringsarena som kulturarena. Lenvik folkebibliotek skal ha ansvar for øvrige tjenester til den voksne del av befolkninga og ungdom i videregående skole siden det ikke finnes videregående opplæring i deltakerkommunene.

Kompetanse:

Lenvik folkebibliotek har bibliotekfaglig og pedagogisk kompetanse og skal drive veiledning og opplæring av ansatte ved kombinasjonsbibliotekene. Lenvik skal i denne sammenhengen drive nettverk for ansatte ved kombinasjonsbibliotekene med den målsetting å systematisk sikre erfaringsutveksling og kompetanseutvikling. Felles arbeidstid for alle ansatte i kombinasjonsbibliotekene er nødvendig for å gjøre kompetanseheving gjennom møter og nettkontakt mulig. Ansatte ved kombinasjonsbibliotekene må ha pedagogisk kompetanse for å bidra til integrering med skole/barnehage og kunne drive veiledning for voksne under utdanning. Regionen har stort behov for kompetent arbeidskraft, og det å legge til rette for økt utdanning er avgjørende for framtidig vekst og utvikling. Dette tilbudet skal også omfatte minoritetsspråklige voksne. Her ser vi muligheter for å utvikle et prosjekt i prosjektet, i samarbeid med Det Flerspråklige biblioteket ved Deichman.

Brukeropplæring:

Selvbetjening og tilrettelegging for brukerne er sentralt. Brukerne, spesielt innen skole og barnehage, må få opplæring slik at de evner å betjene seg selv. Slik sikrer man at intensjonene i Bibliotekloven og Opplæringsloven oppfylles.

Se for øvrig referater lagt ut på: <http://www.lenvik.kommune.no/Meny/Kultur-og-idrett/Bibliotek/Vertskommunesamarbeid/>

Felles bibliotekplan

På bakgrunn av utredningsarbeidet er en felles bibliotekplan for de fire samarbeidende kommunene utarbeidet, se vedlegg. Planen skisserer målsetting og hvilke strategiske valg en må ta for å nå målsettinga. Den inneholder ikke aktivitetsplan for bibliotekene, men påpeker behovet for at en slik utarbeides i fellesskap. Bibliotekplanen skal opp til politisk behandling i hver kommune for å avgjøre om man skal sette planene ut i livet i en prosjektperiode.

Modellbibliotek

Stortingsmelding 23 (2008-2009) Bibliotek – kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid vektlegger behovet for modellbibliotek som stimulans for videreutvikling og tilpasning av bibliotekdriften i landet. Et velfungerende vertskommunesamarbeid mellom senjakommunene og Lenvik vil kunne fungere som en overførbar modell og tiltrekke seg oppmerksomhet og eksterne ressurser i en prosjektperiode.

Styrket bibliotek i Kunnskapsparken Finnsnes

Til slutt vil prosjektleder nevne vedtak i Lenvik kommunestyre om et nytt, integrert og styrket bibliotek i den planlagte Kunnskapsparken Finnsnes. Kunnskapsparken skal samle ulike kompetansekrevende bedrifter og utdanningsinstitusjoner, bl.a. Studiesenteret Finnsnes som tilbyr studier på universitetsnivå. Lenvik folkebibliotek skal være hjertet i parken med utvidet rolle som kunnskapsorganisator, kunnskapsformidler og kulturarena. Biblioteket skal kunne tilby kvalitetssikrede tjenester til studenter og kunnskapsmiljø, samt folkebibliotekstjenester, og framstå som en vital kultur- og kunnskapsinstitusjon i regionen. Målet er å bygge opp et fullt ut integrert bibliotek på tvers av forvaltningsnivå og geografiske grenser, og med fagbibliotekstjenester i samarbeid med Universitetet i Tromsø. Vi er i gang med prosessen og kan melde om godt samarbeidsklima. Styrkede bibliotekstjenester til barn, ungdom, studenter og næringsliv vil ha betydelige synergieffekter i Midt-Troms. Vertskommunesamarbeidet må ses i denne sammenhengen, og det må jobbes systematisk med kombinasjonsbibliotekenes rolle som satellitter i en styrket bibliotekstruktur i regionen.